

İSLÂM'IN EVRENSELLİĞİ

Soru: İslâm'ın evrensel olma hüviyetini nasıl anlamalıyız?

Evet, İslâm evrensel bir dindir. O, mesajlarını kavim, kabile, millet farkı gözetmeksizin, şimdiki zaman, gelecek zaman demeden, Asya, Avrupa, Amerika, Arabistan vs. nazara almadan açıkça herkese sunar. Dolayısıyla da onun muhatabı, bütün insanlıktır. Bunu, peygamberlerin, Hz. Muhammed'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) gelinceye kadar “*Ey kavimim, ey kavimim...*”⁶³ sözlerinin, zaman ve mekânın Efendisi'nde “*Ey insanlar...*”⁶⁴ hâline gelmesinde de görmek mümkündür. Ayrıca bunu destekleyen bir hayli âyet ve hadis de gösterilebilir: “*Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik.*”⁶⁵ âyeti; “*Her peygamber kendi kavmine gönderildi. Ben ise bütün insanlığa gönderildim.*”⁶⁶ hadisi o deryadan sadece bir katredir.

Yalnız, İslâm evrensel olduğunu ortaya koyarken “Ben evrensel bir sistemim...” gibi bir iddia ile ortaya çıkmamıştır. Belki o böyle bir iddiadan daha çok ortaya koyduğu maddî-mânevî dinamikleri itibarıyla evrenselliğini ispat etmiştir. Yani

⁶³ Misal için Bkz.: Bakara sûresi, 2/54; En'âm sûresi, 6/78; A'râf sûresi, 7/59, 65, 73, 79, 85, 93.

⁶⁴ Misal için Bkz.: Bakara sûresi, 2/104, 108; Hac sûresi, 22/1, 5, 49, 73.

⁶⁵ Enbiyâ sûresi, 21/107.

⁶⁶ Buhârî, *teyemmüm* 1, *salât* 56; Müslim, *mesâcid* 3, 5.

İslâm fert, aile ve toplum hayatımız adına öyle dinamikler ve mesajlar sunmuştur ki, tabiat-ı beşer ile örtüşen, kesişen bu mesajlar, onun evrensel olduğunun delili olmuştur.

İslâm bu gayeyi hedeflerken, önce insanı bütün müsbet ve menfî yönleriyle bir bütün olarak ele almıştır. Hisleri, arzuları, şehveti, kini, nefreti, öfkesi ve muhabbeti gibi... bütün yönleri ile. Ve tabîî onun getirdiği mesajlar, kabul edilen bu fitrat değerleri ile hiçbir zaman çakışmamıştır. Bu itibarla da, insan meşru dairede aradığı her şeyi, herhangi bir terslikle karşılaşmadan İslâm'da bulabilir. Meselâ, fert kâmil insan mı olmak istiyor; Brahmanizm, Mistisizm, Budizm'den bir şey beklemeden İslâm'a müracaat etmesi kâfi. Onun aile düzeni, çoluk çocuk terbiyesi, akrabaları ile münasebeti adına bir problemi mi var; İslâm'ın kaidelerine uyması yeterli. İktisadî hayatı bir açmaz ile mi karşı karşıya; Kur'ân, Sünnet ve onu çok iyi yorumlayan selef-i salihîn'in içtihadları, her derde olduğu gibi bu derde de deva...

Evet, İslâm her derde devadır; lâhûtî hakikatler, tevhid-i rubûbiyet, tevhid-i ulûhiyet, tevhid-i ubûdiyetten tut da, ailevî münasebetlerimiz, içtimaî ilişkilerimize varıncaya kadar hemen hepsine devadır, hem de başka bir şeye ihtiyaç bırakmayacak şekilde.

Zaten İslâm'ın çok kısa bir zaman içinde, Arabistan'da zuhuruna rağmen Buhârâ'ya, Sindabâd'a, Çin'e, Herkül Burcu'na, Hindistan'a, Afrika'ya, Bizans önlerine kadar uzanması, uzayıp her tarafta hüsnükabul görmesi de ancak onun mesajlarının evrensel olmasıyla izah edilebilir. Düşünün ki, inanç adına yüzlerce teorinin kol gezdiği bu yerlere İslâm, kılıç zoruyla değil, mürşidlerinin sesi ve soluğuyla giriyor. Uranyum atomu gibi cevval ve hareketli, tarihteki misyonu ile insanlığın kaderine hükmetmiş Türkler İslâm'la teskin olurken, Nirvana'ya kilitlenmiş ve ölmeden ölüp kabuğuna çekilmeye namzet milletler de yine İslâm ile gerçek varoluşu duymuşlardır.

Demek ki birbirinden olabildiğince farklı bu iki fitrat, İslâm ortak paydasında birleşebilmişlerse, bunu İslâm'ın evrensel kaideleri içinde aramak lâzım.

Onun bu özelliğini keşfeden Batı dünyası bir inat uğruna bu gelişmeyi önlemek için asırlardan beri var gücüyle çalışmaktadır, şimdilerde çalıştığı gibi... Aslında Avrupa bir zamanlar Orta Çağ karanlıklarını yaşarken, İslâm Asya'da Rönesansını yaşıyordu. Ve bir mütefekkirimizin belirttiği gibi, eğer kilise taassup gösterip de İslâm karşısında Antik Çağa sığınmasaydı ve bir şartlanmışlık içinde ona bakmasaydı dünya bugünkü karanlıkları yaşamayacaktı. Ama o gitti putpe-restlik dönemi anlayışlarına sığındı ve hâlâ da o bağınazlıkları devam ettirmekte.

Evet, İslâm'ın evrenselliğini onun insanlığa getirdiği kaide ve kurallarda aramak lâzım. O, kadına, erkeğe, çocuğa ne vaatmiş? İktisadî ve içtimaî çalkantılara karşı nasıl bir sistem getirmiş? Beşerî problemlere nasıl bir çözüm bulmuş? Toplumda kol gezen ahlâksızlıklar karşısında neler söylemiş? Devletler muvazenesi için ne öneriler getirmiş? ve hakeza.. Evet, siz bütün bunları incelediğiniz zaman onun sistemler üstü, âlemşümül bir hüviyete sahip olduğunu göreceksiniz, herkesin her derdine derman olmasını müşâhede edecek ve diyacaksınız “İslâm, elhak evrensel bir dindir.”

Yeri gelmişken belirtmeden geçemeyeceğim bir husus daha var; İslâm'ın evrenselliğini sadece Kur'ân'ı esas alarak söylemek yanlış olur. Bence onun evrenselliğini, Kur'ân âyetlerinin yanında, Sünnet-i Sahiha, Hulefa-i Raşidîn'in içtihadları ve selef-i salihîn'in görüşleri içinde aramak ve birlikte ele almak icap eder.

Hâsılı, biz var olduğumuz günden bu yana hep İslâm'ın yeterliliğine inanmışızdır. Evet, Kur'ân ve Sünnet'in yeterliliğinde, karşımızda birçok “izm”lerle ifade edilen görüşlerin